1941 - 1945

Великая Отечественная война в истории моей семьи

1941 - 1945

Бөрйән районы үҙәкләштрелгән китапханалар системаһы
Байғаҙы ауыл китапханаһы

«Бөйөк Ватан һуғышы менең ғаиләм тарихында»
район видеоконкурсы

Авторы: Псянчина Айгүзәл Вәхит ҡыҙы
Етәксеһе: Ғәбиҙуллина Фәрзәнә Ғайса ҡыҙы

elenaranko.ucoz.ru
Презентация Шевченко Т.А.

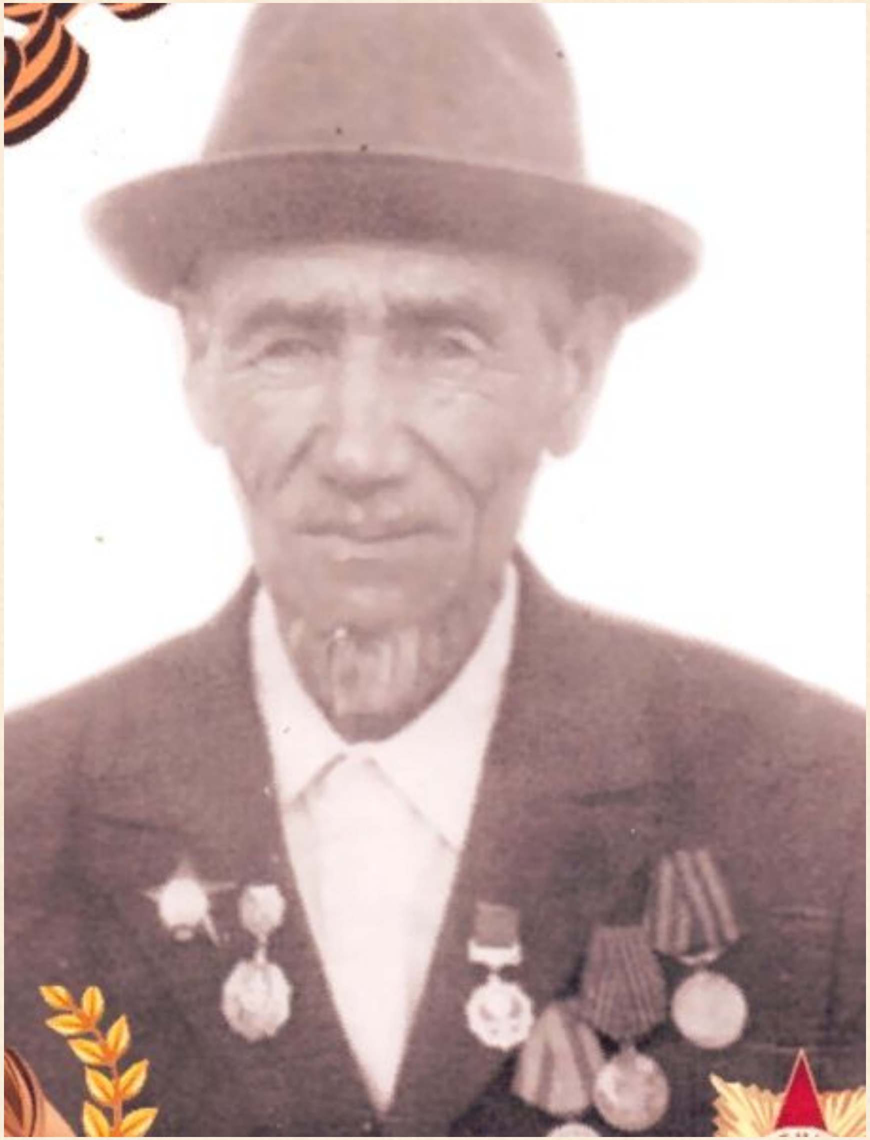

Сәлих Мәхмүт улы Псәнчин

(1904-1980)

Бөрйән районы Байғаҙы ауылында тыуған Сәлих олатайым ике һуғышта ҡатнашҡан яугир. Ул 1904 йылдың апрель айында донъяға килә. 1926-1928 йылдарҙа Ҡыҙыл Армия сафында хеҙмәт иткәндә 83-сө кавалерия полкы составында кавалерист булып Төркмәнстанда баҫмасыларға ҡаршы һуғыша. Имен-һау ҡайтып колхозға эшкә төшә, өйләнә, Абдулла, Сәйет, Абдулхай исемле улдары тыуа. Әммә тыныс тормошто боҙоп, бөтә илде тетрәндереп Бөйөк Ватан һуғышы башланып китә.Сәлих олатайым 1941 йылдың 1 декабрендә фронтҡа алына. Тәүҙә уны, кадровой кавалерист булараҡ, Алкин станцияһында яңы ойошторолоусы 112-се Башҡорт кавалерия дивизияһына ебәрәләр. Унда Сәлих олатайым дүрт ай буйына яңы саҡырылған һалдаттарҙы атта йөрөргә өйрәтә. Һәм һуғышҡа 112-се Башҡорт кавалерия дивизияһының 93-сө кавалерия полкы составында инә. 1942 йылдың 20 ноябрендә һул аяғы ҡаты яралана, 1943 йылдың 5 февраленә тиклем госпителдә дауалана. 1943 йылдың июленән 1944 йылдың ғинуарына тиклем 14-се гвардия кавалерия полкында кавалерист булып ҡаты алыштарҙа ҡатнаша. Сәлих олатайымды 1944 йылдың ғинуарында артиллерия батальонының 401-се пулеметсылар отделениеһына командир итеп тәғәйенләйҙәр. 1944 йылдың 25 апрелендә тағы ла яралана, снаряд ярсығы уң яурынына үтеп инә, шулай ҙа олатайым һуғышты дауам итә, Берлинға тиклем барып етә.

Урман-тауҙар араһында тыуып-үҫкән йылғыр һунарсы, атта оҫта йөрөүсе олтатайым бик күп хәл иткес алыштарҙа ҡатнаша. "Одер өсөн" тигән документаль фильмда олатайымдарҙың алышы һүрәтләнә.
Сәлих олатайым хәтирәләренән белеүебеҙсә, Одер йылғаһы буйындағы ҡаты алышта, ул үҙенең командирын ҡотҡара.
Бөйөк Ватан һуғышында күрһәткән батырлыҡтары өсөн олатайым Псәнчин Сәлих Мәхмүт улы ике тапҡыр "Ҡыҙыл Йондоҙ" ордены менән бүләкләнә. Ҡыҙғаныҫҡа ҡаршы, икенсе ордены ҡулына тапшырылып өлгөрмәй, ул Өфө ҡалаһында музейҙа һаҡлана. Олатайымды шулай уҡ "Варшаваны азат иткән өсөн", "Берлинды алған өсөн", "Германияны еңгән өсөн" миҙалдары менән бүләкләйҙәр. Шулай ҙа уның ғорурланып һәм ҡәҙерләп һаҡлаған бүләге - маршал Георгий Жуковтың Рәхмәт хаты була.
Сәлих олатайымдың орден-миҙалдары, күп һанлы Маҡтау грамоталары, хәрби билеты, госпиталдән бирелгән справкалар һәм башҡа олатайымдың тормошона ҡағылышлы мәғлүмәттәрҙең төп нөхсәһе кинйә улы Фәтих апамда ҡәҙерләп һаҡлана.СССР-ҙың Юғары Советы президиумының 1945 йылдың 23 июнендәге Указы нигеҙендә демобилизациалана һәм ошо йылдың көҙөндә тыуған ауылына ҡайтып төшә.

Псәнчин Сәлих Мәхмүт улы - “Ҡыҙыл Йондоҙ” ордены кавалеры.Ҡыҙғаныҫҡа ҡаршы, икенсе «Ҡыҙыл Йондоҙ» ордены уға килеп етмәгән.

1945 йылдың ғинуарында ул “Варшаваны азат иткән өсөн” миҙалы менән бүләкләнә.

„ЗА ОСВОБОЖДЕНИЕ ВАРШАВЫ"

17 ЯНВАРЯ 1945 г.

А № 442667

УДОСТОВЕРЕНИЕ

ЗА УЧАСТИЕ В ГЕРОИЧЕСКОМ ШТУРМЕ И ОСВОБОЖДЕНИИ ВАРШАВЫ

....

....

....

УКАЗОМ ПРЕЗИДИУМА ВЕРХОВНОГО СОВЕТА СССР от 9 июня 1945 года НАГРАЖДЕН МЕДАЛЬЮ

„ЗА ОСВОБОЖДЕНИЕ ВАРШАВЫ"

От имени ПРЕЗИДИУМА ВЕРХОВНОГО СОВЕТА СССР медаль вручена

„..........".......................194......г.

....

(должность, воинское звание и подпись лица,

М. П.

....

вручившего медаль)

1945 йылдың майында “Берлинды алған өсөн” миҙалын ала.

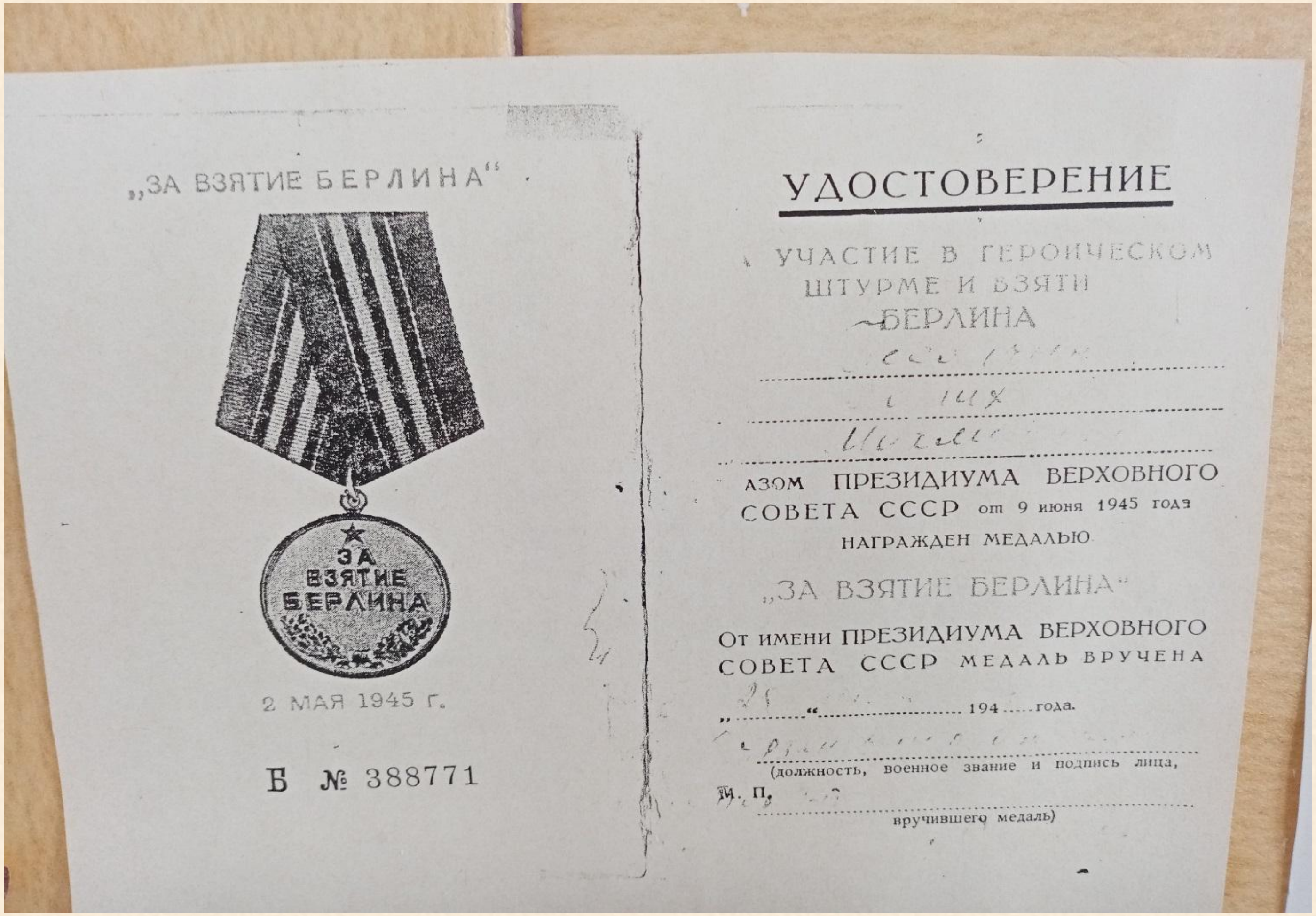
„ЗА ВЗЯТИЕ БЕРЛИНА“

ЗА ВЗЯТИЕ БЕРЛИНА

2 МАЯ 1945 г.

Б № 388771

УДОСТОВЕРЕНИЕ

УЧАСТИЕ В ГЕРОИЧЕСКОМ ШТУРМЕ И ВЗЯТИ БЕРЛИНА

АЗОМ ПРЕЗИДИУМА ВЕРХОВНОГО СОВЕТА СССР от 9 июня 1945 года НАГРАЖДЕН МЕДАЛЬЮ

„ЗА ВЗЯТИЕ БЕРЛИНА“

От имени ПРЕЗИДИУМА ВЕРХОВНОГО СОВЕТА СССР МЕДАЛЬ ВРУЧЕНА

„........“.................. 194 ..... года.

(должность, военное звание и подпись лица,

М. П.

вручившего медаль)

1945 йылдың майында “Германияны еңгән өсөн” миҙалына лайыҡ була.

„ЗА ПОБЕДУ НАД ГЕРМАНИЕЙ
В ВЕЛИКОЙ ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ВОЙНЕ
1941—1945 гг.“

УДОСТОВЕРЕНИЕ

ЗА УЧАСТИЕ В ВЕЛИКОЙ
ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ВОЙНЕ

Бесанчин
Салих
Махмутович

УКАЗОМ ПРЕЗИДИУМА ВЕРХОВНОГО
СОВЕТА СССР от 9 мая 1945 года
НАГРАЖДЕН МЕДАЛЬЮ
„ЗА ПОБЕДУ НАД ГЕРМАНИЕЙ
В ВЕЛИКОЙ ОТЕЧЕСТВЕННОЙ
ВОЙНЕ 1941—1945 гг.“

От имени ПРЕЗИДИУМА ВЕРХОВНОГО
СОВЕТА СССР МЕДАЛЬ ВРУЧЕНА

„.......“.................194..... г.

(должность, воинское звание и подпись лица,
М. П. Семенов
вручившего медаль)

Иң ҡәҙерләгән наградаһы 1945 йылда маршал Жуков тапшырған Рәхмәт хаты

БОЕВОМУ ТОВА[illegible]

По решению XII Сессии Верховного Совета Со[illegible]а ССР Вы [illegible]изуетесь из Действующей Армии и возвращаетесь на Родину.

Вы прошли большой и тяжелый путь по дор[illegible]гам войны. Немало суровых испытаний [illegible]ло на Вашу долю. Но трудности и лишения, [illegible]торые пришлось пережить в сражениях [illegible]ходах, не прошли даром. Под руководством вел[illegible]кого СТАЛИНА одержана небывалая в истории победа над самым сильным и коварным врагом — гитлеровской Германией. Красная Арми[illegible] только отстояла честь и независимость нашей Р[illegible]дины, но и вернула свободу порабощенным [illegible] Европы. [illegible] нашу долю выпала великая честь добить врага в центре его звериного [illegible]логова [illegible] над Берлином Знамя Победы.

В это великое дел[illegible] свой посильный [illegible]клад и Вы, дорогой товарищ. Это о Вас говорил Генералиссимус С[illegible]ветского Союза товари[illegible] СТАЛИН на приеме в Кремле в честь участников парада Победы, как о „людях простых, о[illegible]ычных, скромных... звания у которых нет [illegible] чинов мало“, но людей, являющихся такими „[illegible]интиками“, которые „держат в состоянии [illegible]тивности наш великий государственный механи[illegible] во всех [illegible] науки, хозяйства и [illegible]ного дела“, людей, которые „держат нас, как о[illegible]нование [illegible]

ЗА ЧЕСТНУЮ СЛУЖБУ НА БЛАГО НАШЕЙ [illegible]ОДИНЫ [illegible] БЛАГО[illegible]

Теперь Вам предстоит сменить оружие войны [illegible]а орудие [illegible] Вам [illegible] на новой работе. Будьте и впредь в первых рядах нашег[illegible] героического [illegible] руководством нашей славной большевистской партии, под води[illegible]льством Великого Вожд[illegible] товарища СТАЛИНА отдавайте мирному труду все свои знания и сил[illegible] как отдавали их делу победы.

Счастливого Вам пути, дорогой товарищ!

Главнокомандующий Советскими оккупационными войсками в Германии
Маршал Советского Союза
Г. ЖУКОВ.

Член Военного Совета
Генерал-Лейтенант
ТЕЛЕГИН.

„ ....“ июля [illegible]45 года.

Хәрби билеты

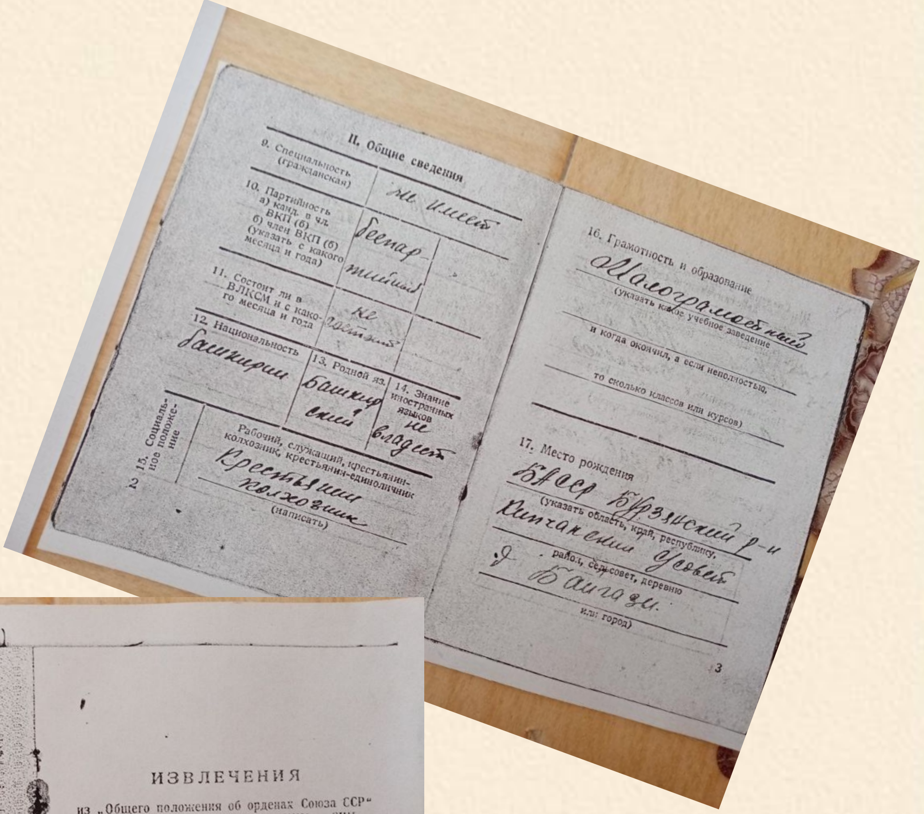

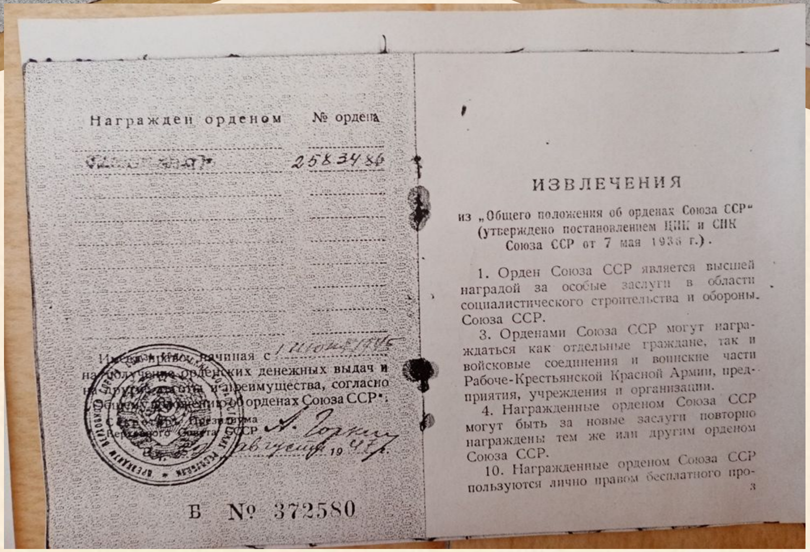
Награжден орденом № ордена

25834 86

Имеет право, начиная с ... на получение орденских денежных выдач и на другие льготы и преимущества, согласно „Общему положению об орденах Союза ССР".

Б № 372580

ИЗВЛЕЧЕНИЯ

из „Общего положения об орденах Союза ССР" (утверждено постановлением ЦИК и СНК Союза ССР от 7 мая 1936 г.).

1. Орден Союза ССР является высшей наградой за особые заслуги в области социалистического строительства и обороны Союза ССР.

3. Орденами Союза ССР могут награждаться как отдельные граждане, так и войсковые соединения и воинские части Рабоче-Крестьянской Красной Армии, предприятия, учреждения и организации.

4. Награжденные орденом Союза ССР могут быть за новые заслуги повторно награждены тем же или другим орденом Союза ССР.

10. Награжденные орденом Союза ССР пользуются лично правом бесплатного про-

3

1978 йылдың майында ул «Хеҙмәт ветераны» миҙалы менән бүләкләнә.

УДОСТОВЕРЕНИЕ

Гаянчин

Салих

Махметович

за долголетний добросовестный труд от имени Президиума Верховного Совета СССР Указом Президиума Верховного Совета Башкирской АССР от 16 мая 1978 г.

награжден медалью „ВЕТЕРАН ТРУДА“

Секретарь Президиума Верховного Совета Башкирской АССР

м. п.

„......“ .... 19..... г.

1978 йылда «60лет Вооруженных Сил СССР» миҙалын бирәләр.

„60 лет ВООРУЖЕННЫХ СИЛ СССР"

УДОСТОВЕРЕНИЕ

Лсянчин
Салих
Махмутович

в соответствии с Указом ПРЕЗИДИУМА ВЕРХОВНОГО СОВЕТА СССР от 28 января 1978 года награжден юбилейной медалью „60 лет ВООРУЖЕННЫХ СИЛ СССР"

От имени ПРЕЗИДИУМА ВЕРХОВНОГО СОВЕТА СССР медаль вручена

25 10 1978 года

Бурзянский райвоенкм
(должность, воинское звание и
М. П.
Капитан =Рашитов
подпись лица, вручившего медаль)

Тыуған йортта уны күңелһеҙ хәлдәр көтә. Өләсәй һуғыш ваҡытында аслыҡтан вафат булған, ә улдары балалар йортонда була. Олатайым йорт-ҡураһын тәртипкә килтерә. Минең өләсәйемә, хәҙергә Күгәрсен районынан булған Йомабикә Шәһит ҡыҙына өйләнә. Балалар йортонан балаларын алып ҡайталар, үҙҙәренең Фәрит һәм Фәтих исемле улдары тыуа. Олатайым менән өләсәйем иңгә-иң терәп матур донъя көтәләр. Бергәләп алты малайҙы - Абдулла, Сәйет, Абдулхай, Фәрит, Фәтих һәм Йомабикә өләсәйемдең беренсе никахынан тыуған улы Мирзаны ҙур тормош юлына баҫтыралар. Олатайым яу яланында ятып ҡалған ағайҙарының балаларына ла терәк була.Ҡыҙғаныҫҡа ҡаршы, миңә олатайымды күрергә насип булманы. Ул 1980 йылдың октябрендә вафат була. Ауылдаштарҙан, туғандарҙан белеүемсә, Сәлих олатайым яуҙа ла батырҙарса алышҡан, тыныс тормошта ла үҙенең эше менән ихтирам яулаған кеше. Заманына ҡарамай дингә тоғро ҡала, ураҙаһын да тота, намаҙын уҡый; ипле һәм мәрхәмәтле кеше була. Оҫта ҡуллы тимерсе олатайым, һуғыштан һуңғы ауыр йылдарҙа кешеләргә тимер мейес яһай, ат та дағалай, тишек биҙрә-сүместрәҙе ямай, табаҡ-тастарҙы төпләп бирә, хатта молотилканы ла ул эшләп биргән. Олатайымдың оҫталығы балаларына һәм ейәндәренә, бүләләренә лә күскән. Олатайым әле лә онотолмай. Уның исемен мәңгеләштереү маҡсатында Байғаҙы ауылының үҙәк урамына Сәлих Псәнчин исеме бирелгән, мәктәптә уның исемен йөрөткән отряд бар.

Быйыл Бөйөк Еңеүҙең 75 йыллығы айҡанлы, 112-се Башҡорт дивизияһы яугиры Псянчин Сәлих Мәхмүт улының мәңгелек йортона, тимерҙән, ат беркетеп яһалған, ҡәберлек рәшәткәһе ҡуйылды. Уны олатайымдың кинйә улы Фәтих Псәнчин үҙ ҡулдары менән эшләнгән.Ошо тарихи һәм быуындар сылбырын нығытыусы сарала олатайымдың ейән-бүләләре, килендәре зыярат ҡылдылар.

Иғтибарығыҙ өсөн рәхмәт!